

Verslag Expertmeeting Archiveren van Oral History materiaal - 2 maart 2023

Het Utrechts Archief

Aanwezig waren:

Wilbert Helmus: Netwerkmanager NDE, Tamara van Zwol: Programma manager Houdbaar NDE, Ester Smit: Specialist acquisitie particuliere archieven BHIC, Marloes Wellenberg: Adviseur erfgoedhuis Zuid Holland, Mirjam Schaap: Adviseur verwerving en ontsluiting particuliere archieven Stadsarchief Amsterdam, Sarah Knuvelder: Specialist collectiebeheer Stadsarchief Rotterdam, Theo Vermeer: Juridisch adviseur Stadsarchief Rotterdam, Marie-Claire Dangerfield: Specialist informatiebeheer Stadsarchief Rotterdam, Daniël Blom: Vakspecialist digitalisering en AV Het Utrechts Archief, Annelot Vijn: Specialist digitaal collectiebeheer Het Utrechts Archief, Sofie Vrielynck: Archivaris Amsab-ISG (Vlaanderen), Samantha van As: Senior medewerker archieven, Haags Gemeentearchief, Jesse de Vos: Projectleider ICT Netwerk Oorlogsbronnen, Jeoffrey van Woensel: Projectleider interviewcollectie Expertisecentrum Nederlandse Veteranen Instituut, Annabel de Ruijter: Junior wetenschappelijk medewerker Expertisecentrum Nederlands Veteranen Instituut, Jorien van Vliet: Privacy Officer Nederlands Veteranen Instituut, Myrthe Kroes: Stagiaire Open Universiteit, Knooppunt 'Sprekende geschiedenis', Frank von Meijenfeldt: Senior medewerker Oral History en ICT, Knooppunt 'Sprekende geschiedenis', Saskia Moerbeek: Projectleider Knooppunt 'Sprekende geschiedenis', Ivana Baric, Senior communicatiemedewerker Knooppunt 'Sprekende geschiedenis'.

Op 2 maart 2023 kwamen zo'n 20 professionals uit de archiefwereld bij elkaar om samen na te gaan wat de belangrijkste vraagstukken zijn als het gaat om het archiveren van oral history materiaal. Ze deden dit op uitnodiging van het Knooppunt Oral History 'Spreekende geschiedenis' en medewerkers van het Expertisecentrum van het Nederlands Veteranen Instituut.

De bijeenkomst start met een korte introductie van Saskia Moerbeek, directeur van stichting BMP en Initiatiefnemer van het Knooppunt Oral History 'Spreekende geschiedenis'. Zij gaat kort in op de aanleiding tot en het doel van de expertmeeting.

Aanleiding vormden de vragen waarmee medewerkers van het Expertisecentrum van Nederlandse Veteranen Instituut geconfronteerd worden bij het duurzaam willen opslaan en toegankelijk maken van hun enorme oral history collectie.

Doel van de expertmeeting is om breder te inventariseren welke vraagstukken er spelen bij het archiveren van oral history materiaal, wat de deelnemers van elkaar kunnen leren en welke stappen er gezet kunnen worden om concreet verder te werken aan deze vraagstukken. Dit alles ter voorbereiding van een door 'Spreekende geschiedenis' te organiseren vervolgmeeting voor een breder publiek, in het najaar van 2023.

Na deze korte introductie volgt een presentatie door Jeoffrey van Woensel (Wetenschappelijk medewerker Expertisecentrum) en Annabel de Ruijter (Junior Wetenschappelijk Medewerker) over de vraagstukken die zij tegenkomen met het beter bewaren en toegankelijk maken van de interviewcollectie Nederlandse Veteranen.

[Presentatie 1](#)

Archiveren van oral history materiaal. De Interviewcollectie Nederlandse Veteranen (ICNV) Introductie van de vraagstukken door Annabel Ruijter en Jeoffrey van Woensel.

Het Nederlands Veteraneninstituut heeft één van de grootste groeiende oral history collecties in Nederland met maar liefst 1300 interviews. De interviewcollectie geeft een goed beeld van de ervaringen van militairen voor/tijdens/na hun uitzending en is van enorme historische en wetenschappelijke waarde. Om de collectie beter toegankelijk en zichtbaarder te maken wil het Expertisecentrum overstappen naar een nieuw Collectie Beheer Systeem. Daarvoor is een programma van wensen en eisen opgesteld en zijn er diverse gesprekken met deskundigen en collega's van o.a. het ministerie van Defensie gevoerd. Ook is er een begin gemaakt met het opstellen van een collectie (beleidsplan). In ieder geval is het belangrijk om de zoekmogelijkheden te vergroten, de bruikbaarheid te vergroten met meer achtergrondinformatie en koppelingen naar andere informatiebronnen. Ook een aantrekkelijke presentatie is van belang.

Om dit alles te kunnen bereiken is het belangrijk dat het belang van oral history binnen de eigen organisatie gevoeld wordt. En dat blijkt bij een grotere organisatie als het Veteranen Instituut niet valzelsprekend.

Annabel noemt een aantal manieren om dit te bereiken:

Je kunt ambassadeurs op verschillende afdelingen hebben. Zorg ervoor dat de techniek simpel en overzichtelijk is en je moet het belang, zelfs als dat wettelijk erkend is, voortdurend benoemen en laten zien hoe je aansluit bij het beleid van de organisatie. Geef op diverse manieren bekendheid aan je collectie en benoem de waarde daarvan, d.m.v. lunchlezingen, Nieuwsbrieven en door te zorgen dat je collectie op de startpagina van de instituutswaarsite te vinden is. Zo wordt aangesloten bij het beleid om te werken aan inclusie en diversiteit, door meer vrouwelijke veteranen te gaan interviewen. Ook samenwerken met andere afdelingen is belangrijk, daarmee schep je meer (financiële) mogelijkheden. De vraag is dan wel hoe je zorgt dat je oorspronkelijke idee van CBS overeind blijft.

Dilemma's openbaarheid en toegankelijkheid

Aansluitend op het verhaal van Annabel beschrijft Jeffrey een aantal dilemma's rondom openbaarheid en toegankelijkheid. Hij presenteert vier casussen waarin die dilemma's tot uitdrukking komen. Een vraag die naar voren komt is o.a. hoe om te gaan met familieleden die, ondanks toestemming van de geïnterviewde zelf, niet willen dat (delen van) een interview openbaar worden gemaakt. Een ander vraagstuk is wat je doet met (delen van) een interview waarin iemand onthullingen over een derde doet die niet direct voor het publiek bestemd zijn. En wat als iemand ondanks eerder gegeven toestemming zelf wil dat het interview verwijderd wordt? Kies je dan voor de doelgroep of voor het wetenschappelijke en historische doel van je collectie? En wat als dat interview al voor een proefschrift gebruikt is. Kan je het dan zomaar verwijderen? Het laatste dilemma gaat over de vraag of je na het overlijden van iemand het interview openbaar mag maken, ook al heeft die persoon eigenlijk toestemming gegeven om het pas na een aantal jaren te publiceren.

Uit de toelichting van Jeffrey wordt duidelijk dat het Expertisecentrum er altijd voor kiest om met de personen in kwestie in gesprek te gaan en samen naar een oplossing te zoeken. Daarbij speelt mee dat het van belang is dat Veteranen ook in de toekomst nog open blijven staan voor interviews. Tegelijkertijd blijft een zo toegankelijk mogelijk interviewcollectie een belangrijk doel.

Na de presentatie van Annabel en Jeffrey, presenteert Tamara van Zwol (Netwerk coördinator "Houdbaar" van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) een aantal bevindingen van het onderzoek "Verkenning duurzame verhalen".

[Presentatie 2](#)

Verkenning duurzame verhalen. Wat is nodig om digitale verhalen duurzaam toegankelijk en beschikbaar te maken? (NDE)

Het NDE heeft recent een onderzoek gedaan onder erfgoed- en gerelateerde organisaties genaamd - Duurzame verhalen, de definitie, het belang, het conserveren en het toegankelijk maken van verhalen. Dit onderzoek is uitgevoerd door Siuli Ko (research en rapport, eindredactie) en George Knegtel (research assistent, redactie) met vertegenwoordigers van verschillende organisaties in opdracht van het NDE.

Het digitaal bewaren en toegankelijk maken van verhalen is belangrijk omdat verhalen context kunnen bieden aan erfgoed. In verhalen gaat het over de ervaringen van mensen gelinkt aan locaties, één of

meerdere objecten, een tijdperk of historisch moment(en). Het onderzoek richtte zich op verhalen in brede zin, dus niet alleen op oral history, maar de conclusies zijn voor het veld van oral history beslist relevant. Uit het onderzoek komen de volgende thema's en dilemma's naar voren:

Duurzaam bewaren

De Content Management Systemen die door veel archieven gebruikt worden zijn niet altijd geschikt voor het duurzaam bewaren en/of beschrijven van verhalen. (Denk aan CBS, DAM en websites). De vraag is hoe ervoor gezorgd kan worden dat deze systemen worden aangepast.

Beleid

De omgang met digitale verhalen is heel vaak nog niet opgenomen in beleidsplannen en/of is niet tot prioriteit gemaakt.

Termenlijsten/ beschrijvingsstandaarden

Er zijn eigenlijk geen termenlijsten of beschrijvingsstandaarden voor verhalen. Voor objecten bestaan die wel. Daarbij is het ook van belang te kijken naar subjectieve informatie, zoals emoties en gevoel. Een punt is wel dat verhalen vaak heel uiteenlopend van aard en inhoud zijn. Hoe hier mee om te gaan?

Metadata

Voor Oral History bestaat er inmiddels wel een metadata [sjabloon](#) die als leidraad kan dienen bij het bewaren van interviews. Voor andere verhaalvormen bestaat dat niet. Het is ook niet zo dat dat metadata sjabloon voor oral history veel gebruikt wordt. Er is nog veel te doen aan het onder de aandacht brengen van die standaard.

Privacy en intellectueel eigendom

Er leven veel vragen rondom privacy en wetgeving en is er vaak sprake van grijze gebieden en onduidelijkheden hoe hier mee om te gaan. Denk aan een onderwerp als auteursrecht en wie de eigenaar is van een interview.

Welke vraagstukken spelen er?

Uit beide presentaties komen herkenbare vraagstukken naar voren. Nu wordt aan de deelnemers gevraagd om in steekwoorden op gekleurde kaartjes te schrijven welke vraagstukken rond oral history hén het meest bezighouden. Dit levert een breed palet aan vragen op. Deze worden bij elkaar op de muur geplakt, waarna Saskia de kaartjes langs loopt en de schrijvers om een korte toelichting vraagt. Op deze wijze ontstaan er verschillende clusters van vragen: beleid en oral history, duurzaam bewaren en Content Management Systemen en privacy en AVG.

Op basis van de clusters wordt de groep verdeeld in twee subgroepen (een kleinere groep die zich gaat buigen over de vraagstukken die gaan over privacy, AVG en dergelijke) en een grotere groep die zich vooral gaat buigen over het bewaren en toegankelijk maken van oral history interviews.

Groepssessie 1: Over bewaren en toegankelijk maken van interviews

Deelnemers: Wilbert Helmus Netwerkmanager NDE, Tamara van Zwol NDE, Ester Smit BHIC, Marloes Wellenberg erfgoedhuis Zuid Holland, Mirjam Schaap Stadsarchief Amsterdam, Sarah Knuvelder Stadsarchief Rotterdam, Marie-Claire Dangerfield Stadsarchief Rotterdam, Daniël Blom Het Utrechts Archief, Annelot Vijn Het Utrechts Archief, Sofie Vrielynck Amsab-ISG (Vlaanderen), Samantha van As Haags Gemeentearchief, Jesse de Vos Netwerk Oorlogsbronnen, Annabel de Ruijter NLVi, Saskia Moerbeek 'Sprekende geschiedenis, Ivana Baric, 'Sprekende geschiedenis'.

De kaartjes die in deze sessie besproken worden zijn:

Verschil tussen verhalen en OH vastleggen

Goede definitie. Kan iets achteraf als OH bestempeld worden?

Wat bewaar je en wat niet? Wie bepaalt dit? Evaluaties?

Opslag

Verhalen als onderdeel community archives

Collecties van historische verenigingen?

Collecties van historische verenigingen altijd welkom? Betere ondersteuning?

Hoe zorg je dat belang van OH binnen een organisatie gevoeld wordt?

Prioritering van inzet

Hoe maak je OH beleid?

Belang groter maken binnen organisaties Beleid!

Beleid eigen organisatie

Een eerste vraag die bij het bespreken van de kaartjes aan de orde kwam ging over de eigen archieforganisaties.

Hoe zorg je dat het onderwerp Oral History of (breder) digitale verhalen prioriteit krijgt binnen je organisatie? Diverse aanwezigen vertelden dat zij het belang van oral history beslist zien, maar dat het niet altijd makkelijk is dit binnen hun organisatie breder gedragen te krijgen. Dat heeft te maken met prioriteiten, de manier waarop met name de oudere archivarissen zijn opgeleid en met de vraag hoe je je als archief verhoudt tot de diverse communities in je omgeving.

Het is belangrijk dat er in de organisaties een beleidsplan rond oral history komt waarin verschillende stappen staan beschreven. Maar niet iedereen is in de positie om dat te kunnen realiseren. Daarom is het een goed idee als een aantal archiefmedewerkers het voortouw neemt en met een stappenplan komt hoe oral history in het beleid van archieven kan worden opgenomen. Daar hoort ook een definitie bij van oral history en de historische betekenis hiervan. Wat ook goed kan werken is samenwerken met initiatieven en platforms die zich vanuit de samenleving met oral history bezighouden. Uit de praktijk blijkt dat vragen van buitenaf een goede stimulans kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld het initiatief Stories in Motion over de geschiedenis van de Rotterdamse vrouwenbeweging.

Inclusie en diversiteit zijn belangrijke thema's en dit zou in beleid een logische stap kunnen zijn, om hier oral history aan te verbinden. Als je meerstemmigheid wilt bevorderen zul je als archief aan de slag

moeten en samenwerken met communities en zul je aan oral history moeten doen. Veel van de communities hebben nou eenmaal weinig geschreven bronnen. Ook wordt [Erfgoedwet](#) (RCE) genoemd waar diversiteit en meerstemmigheid belangrijke thema's vormen.

Collectiebeheersystemen

Wilbert Helmus, Netwerkmanager van het NDE vertelt dat zij al enige tijd met diverse softwareleveranciers aan collectiebeheersystemen werken met als doel om digitaal erfgoed veilig op te kunnen slaan, te bewaren, en vindbaar te maken. Het is belangrijk dat oral history daarbij wordt meegenomen. Ook wordt er gewerkt aan standaarden op het gebied van metadata en termen. In dit verband is het goed om te weten dat het Ministerie van OCW extra middelen beschikbaar stelt voor organisaties die met de juiste CBS-systemen aan de slag willen. Deze zijn afgestemd op de standaards die ontwikkeld worden. Uit de discussie komt naar voren dat er grote behoefte is aan meer gemeenschappelijke standaards voor metadata. Het is nu vaak lastig om video en audiomateriaal te vinden en om vast te stellen of het om oral history gaat.

Vanuit het Stadsarchief Rotterdam wordt erop gewezen dat het belangrijk is dat dit soort systemen ook toegankelijk zijn voor kleinere organisaties en communities. De mens moet de focus zijn. Erfgoedhuizen kunnen een rol spelen in het aanbieden van de standaards en systemen aan kleinere organisaties. Het Knooppunt Oral History ziet een rol voor zichzelf om mee te denken in de ontwikkeling van standaards en systemen, omdat het vanuit zijn ondersteunende rol goed zicht heeft op wat er leeft en waar behoefte aan is.

Rol Archieven

Publieksfunctie

Een belangrijk vraagstuk waar de archieven mee worstelen is de vraag hoe je oral history op een publieksvriendelijke manier kunt presenteren. Oral history interviews zijn vaak lang. Hoe zorg je dat de gebruikers weten of het materiaal interessant is voor ze, zonder dat ze uren aan materiaal moeten bekijken/beluisteren? Een regelmatig terugkerende vraag is hoe om te gaan met de vaak mooie verhalen van mensen die bepaald materiaal aan het archief komen aanbieden. Die verhalen kun je natuurlijk gebruiken op je website om de interesse in een bepaalde collectie te wekken. Nu worden die verhalen soms wel, soms fragmentarisch en soms niet vastgelegd.

Een andere vraag die leeft is of archieven naast hun wettelijke taak op het gebied van het archiveren van overheidsmateriaal gewoon moeten afwachten wat er verder wordt aangeboden, of dat ze zelf het initiatief moeten nemen om oral history projecten te starten. Een punt is dat ze daar vaak de capaciteit niet voor hebben.

Allereerst wordt het belangrijk gevonden dat communities en historische verenigingen de weg naar een archief weten te vinden. Nu is dat nog weinig het geval en als ze de weg wel vinden is er vaak geen ruimte om hun materiaal op te slaan en ze te steunen bij het op orde maken van dat materiaal. Dat zou anders moeten zijn. Archieven moeten niet de rol van de communities willen overnemen, maar het is wel belangrijk dat er vanaf de start van een project goede samenwerking is, zodat bekend is aan welke standaards projecten moeten voldoen, maar ook om passende ondersteuning te kunnen bieden. Het is ook weer niet zo dat eigen initiatieven van communities alles dekken. Als archieven niet zelf aan oral history doen of hier opdracht voor geven, missen ze belangrijke historische ontwikkelingen.

Neutraal

Hiermee komt de discussie op de vraag in hoeverre archieven objectief en neutraal zijn. Oudere archivarissen zijn opgeleid met het idee dat zij objectief en neutraal moeten en kunnen zijn. Maar in de hedendaagse discussie wordt gesteld dat het archief, net zomin als het museum, neutraal kan zijn. Er zijn altijd mensen die bepalen wat er wel en niet gearchiveerd wordt. De keuze om alleen papieren bronnen te bewaren, maakt dat de geschiedenis van groepen die weinig op papier zetten niet wordt meegenomen. De vraag is dan ook eerder hoe archieven en meerstemmig en neutraal kunnen zijn. In dit verband wordt de 'De museale weegschaal' als voorbeeld genoemd van een bestaande tool voor selectie en waardering.

Handleiding archiveren van oral history materiaal

Uit het gesprek blijkt er behoefte is aan een handleiding voor archieven over oral history in al zijn facetten. Daarin moet niet alleen een definitie van oral history worden opgenomen, maar ook de stappen die je als organisatie kunt zetten om een beleid op dit punt te ontwikkelen en hoe je het publiek kunt bereiken. Het Knooppunt Oral History zal het initiatief nemen om samen met een groepje uit de wereld van archieven, tot zo'n handleiding te komen.

Dit gedeelte van de bijeenkomst eindigt met de opmerking van Jesse dat ze vanuit Oorlogsbronnen hard werken aan manieren om websites te verrijken met materiaal uit andere bronnen. De ervaringen die ze hiermee opdoen zijn interessant voor andere partijen.

Aan Annabel van het Veteranen Instituut wordt gevraagd of zij de eisen die ze ontwikkeld hebben voor een CBS-systeem met de anderen wil delen.

Groepsessie 2: Over privacy en AVG

Deelnemers: Theo Vermeer Stadsarchief Rotterdam, Jeffrey van Woensel NLVi, Jorien van Vliet NLVi, Frank von Meijenfeldt en Myrthe Kroes van 'Spreekende geschiedenis'.

Hoe leggen andere instellingen de auteursrechten en de privacy restricties vast?

Kunnen we komen tot één gedeeld format?

Eén format voor:
·Auteursrechten
·Privacy
·Toestemmingsformulieren

Wat betekent de archiefwet voor de Veteranencollectie en hoe staat dat in relatie tot de AVG-principes?

Welke verantwoordelijkheid neem je als instelling als de levenssfeer van derden wordt benadeeld in een interview? Kies je voor de gebruiker of voor de organisatie?

De bespreking van deze kaartjes leidt tot een boeiende discussie. Privacy en toestemming zijn belangrijke onderwerpen waar nog veel vragen over zijn. Niet alleen kunnen in oral history interviews

persoonlijke en gevoelige onderwerpen worden aangeraakt en gedeeld, ook de wetgeving op dit gebied is nog volop in ontwikkeling en verandert voortdurend.

Archiefwet

Het groeps gesprek start met een vraag vanuit het NLVi, zij worstelen met de vraag of al hun activiteiten onder de archiefwet vallen. Deze vraag hangt samen met de verschillende taken van het NLVi. Aan de ene kant vallen die onder het ministerie van Defensie, maar aan de andere kant heeft het Expertisecentrum een eigen rechtsvorm en hoeft de Veteranen collectie misschien niet onder de archiefwet te vallen? Theo Vermeer van het Rotterdams Archief kan hen hier mogelijk verder mee helpen. Zij spreken af hier samen later op terug te komen.

AVG

Een ander belangrijk punt is privacywet, [de AVG](#) (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Deze wet geldt sinds 25 mei 2018 voor de Europese Unie. Door de AVG heb je als organisatie verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. Persoonsgegevens mogen alleen verzameld worden met een gerechtvaardigd doel. Dat doel moet welbepaald zijn en vooraf uitdrukkelijk zijn omschreven. Het doel waarvoor een organisatie de persoonsgegevens gaat verwerken moet verenigbaar zijn met het doel waarmee de persoonsgegevens zijn verzameld.

Jouw klanten, medewerkers en leveranciers moeten weten welke gegevens jij van ze hebt en kunnen voor zichzelf op komen als het gaat om de verwerking van hun gegevens. Een geïnterviewde kan bijvoorbeeld inzage vragen in opgeslagen data, of een eerder gegeven toestemming intrekken.

Algemene en bijzondere persoonsgegevens

Jeoffrey van Woensel van het NLVi geeft aan dat voor hen deze wet best de nodige vragen oproept. Sinds de AVG mogen niet alle persoonsgegevens meer zomaar openbaar worden gemaakt. Met betrekking tot open interviews kan dit soms best ingewikkeld zijn. Je weet niet van tevoren wat iemand zal vertellen. Jorien van Vliet, Privacy Officier bij het NLVi geeft aan dat er wat dit betreft wel een groot verschil is tussen algemene- en bijzondere persoonsgegevens. Voor algemene persoonsgegevens is een algemene toestemming voor openbaarmaking in principe voldoende (zolang de persoon in kwestie zelf geen bezwaar maakt), maar voor bijzondere persoonsgegevens zoals etniciteit, geloof en gegevens over gezondheid moet echt specifiek toestemming worden gevraagd. Jorien van Vliet wijst erop dat er wettelijk wel enige ruimte bestaat met betrekking tot bijzondere persoonsgegevens. Er hoeft namelijk geen toestemming te zijn gegeven als de persoon overduidelijk zelf ervan blijk heeft gegeven geen problemen met openbaarheid te hebben. Dit zou relevant kunnen zijn voor oral history interviews omdat je niet altijd precies kunt voorspellen wat er in een interview aan informatie wordt gegeven. Als men in een interview zelf dan bijzondere persoonsgegevens openbaar maakt zou dat geen probleem hoeven zijn.

Het recht om vergeten te worden

Een tweede onderwerp dat ter sprake komt is het recht om vergeten te worden. Wat doe je als iemand terugkomt op zijn gegeven toestemming en zich beroept op zijn recht om vergeten te worden? Frank von Meijenfeldt van stichting BMP geeft aan hier ervaring mee te hebben. Iemand wilde met terugwerkende kracht niet zichtbaar zijn in interviews, zowel niet op beeld als op schrift. Echter er waren al publicaties verspreid en het materiaal was al verwerkt in een proefschrift. Gegevens die al verwerkt en gebruikt zijn in meerdere media kunnen heel lastig terug te halen zijn, hoe ouder de gegevens, hoe lastiger. Er is sowieso een inspanningsverplichting, maar er zijn ook grenzen aan wat verwacht mag worden van de uitgevende organisatie. Frank von Meijenfeldt geeft aan dat hij in gesprek is gegaan met de eiser en dat zij er gezamenlijk uit zijn gekomen.

Een vraag die bij dit onderwerp boven komt drijven is of het recht om vergeten te worden geldt vanaf het moment van invoering van de AVG of ook met terugwerkende kracht? Geconcludeerd wordt dat hoe dan ook het gesprek en de inspanningsverplichting van belang zijn.

Na overlijden

Een derde onderwerp dat ter sprake komt is wat men doet met de privacy van persoonsgegevens na het overlijden? De AVG geldt officieel niet meer na overlijden, wat zijn de privacy rechten van een geïnterviewde na overlijden? Hier lijkt nog een hiaat in de wet te zijn. Dit is echter ook een ethisch vraagstuk. Besproken wordt dat een oplossing zou kunnen zijn om toestemming na overlijden ook op te nemen in het toestemmingsformulier. Jorien van Vliet stipt hierbij aan dat er wel in de wet nog zoiets is als bescherming van lichamelijke integriteit. De groep vraagt zich af of de stem van een geïnterviewde hieronder zou kunnen vallen? Dit is interessant om verder uit te zoeken.

De algemene conclusie met betrekking tot de AVG is dat deze wet zich door zal blijven ontwikkelen en ook verdere Europese wetgeving zal blijven komen. Privacy blijft daarom een bijzonder aandachtspunt.

Toestemming en restricted interviews

Tijdens de groepsdiscussie komt het gesprek een aantal keer expliciet op het toestemmingsformulier. Bij de afname van interviews met veteranen binnen het NLVi wordt altijd een toestemmingsformulier ingevuld. Jeoffrey van Woensel geeft als tip om het toestemmingsformulier uit elkaar te trekken: regel het copyright vóór het interview (toestemming om het materiaal op te slaan, te bewaren en te gebruiken, maar geïnterviewde blijft eigenaar) en regel eventuele restricties ná het interview.

In interviews met veteranen kunnen soms onderwerpen naar voren komen die niet openbaar toegankelijk mogen worden. In dit geval maakt het NLVi gebruik van restricted interviews; interviews zijn dan niet zomaar toegankelijk, alleen na toestemming en degene die inzage krijgt verplicht zich om niet openbare gegevens niet publiekelijk te maken.

De vraag komt op in de groep of dit eigenlijk altijd noodzakelijk is? En tegelijk wordt ook de vraag gesteld of het eigenlijk wel voldoende is? Zou het ook een optie zijn in oral history interviews om delen van het interview onleesbaar/ onhoorbaar te maken? Of zou een interview wanneer het te gevoelige informatie bevat altijd volledig moeten worden verwijderd? Dit zijn vragen die blijven hangen.

In deze discussie komt ook de vraag naar voren: wat als nabestaanden niet willen dat een interview openbaar blijft? Binnen het NLVi heeft men hier ook al wel ervaring mee. In gesprek gaan is ook in dit geval sowieso altijd goed.

Conclusie

Privacy en toestemming zijn onderwerpen waar nog uren over doorgepraat zou kunnen worden. In zijn algemeenheid werd gesteld dat het sowieso verstandig is om voor ieder oral history project een dossier aan te leggen met akkoordverklaringen en eventuele intrekkingen en afspraken die gemaakt zijn. Ook zijn er nog een aantal onderwerpen waarvan het interessant zou zijn om met elkaar over door te praten zoals privacy na overlijden, lichamelijke integriteit en wat als de juridische eigenaar van het materiaal ophoudt te bestaan?

Afsluiting van de bijeenkomst

Na de twee afzonderlijke sessie komt de groep als geheel nog even bijeen om de conclusies van beide gesprekken te delen en vast te stellen welke vervolgstappen belangrijk zijn. Het is opvallend hoezeer de deelnemers het waarderen dat zij met elkaar in gesprek kunnen gaan over dit soort vraagstukken. Dat helpt enorm. Er is dan ook een grote bereidheid tot samenwerken, informatie uit te wisselen en vooral van elkaar te leren. Het een vruchtbare middag die tot de volgende afspraken heeft geleid:

Vanuit het Knooppunt zal met het NDE gekeken worden hoe er gewerkt kan worden aan standaards voor het bewaren en toegankelijk maken van oral history materiaal.

Het Knooppunt zal ook het initiatief nemen om, samen met enkele vertegenwoordigers van archieven, tot een handleiding voor het archiveren van oral history materiaal te komen, zoals die in groepsessie is omschreven.

Tenslotte zal er in het najaar van 2023 een bredere groepsbijeenkomst worden georganiseerd over het archiveren van oral history materiaal, waarin we hopen een stap verder te zijn in het ontwikkelen van de noodzakelijke standaards op het gebied van metadatering en termen.

